

La capçana

(ALDC, II, 334. La garlanda)

Els mots més estesos per a designar la 'rodella damunt el cap per a transportar alguna cosa' són *capçana* (bal., val. i tort. i part del Principat) i *capçal* (àrea extrema ponentina); els dos en relació amb *cap* (< llat. CAPUT): el primer podria derivar del llat. vg. *CAPITIANA (DCVB) i té les var. assimilades *catçana* (pròpia sobretot del mall., men. i alg.), *catzana*, aquesta amb sonorització, com *capzana* (un inf. interpretava que el mot venia de *cap* i *sana* "per no fer-se mal al cap"); i el segon, *capçal*, de *CAPITIALE, amb el der. *capçalera* 104; *curull* 25 es refereix a 'part extrema superior'. Altres mots més puntuals s'han motivat entorn de la idea de: a) 'rodonesa': *rotllana*, der. de *rotlle*, *rotllo* 189, 190 (< llat. ROTULU 'cercle'), potser atret pel model *capçana* pel que fa al suf.; der. de *roda* com *rodanxa* 64, 65, 69, 143, *rodeta* 151, *rodell* 119; *redolí* 145, dim. de *redol*, postverbal

de *redolar* (dissimilació de *rodolar* < llat. vg. ROTULARE); *rutlla* 43, deverbals de *rutllar* (< *rotllar*); *corona* 136, *rosca* 44, 139, *turbant* 58; b) 'flonjor': *coixinet*, a voltes amb determinant (*coixinet del cap* 163), dim. de *coixí* 8, 17, 31, 91, 98; amb el der. *coixinera* 10, 186; c) 'cobricap': *escofiu* 1 (< *escofió*, dim. de (*es*)*còfia*, amb dislocació d'accent), *toca* 106, 108, *casquet* 42, dim. de *casq*, *serracaps* 147, pròpiament 'estrenyecaps'; d) 'cosa entorcillada': *tortell* 23, 44, 91, *tortís* 22; e) 'adorn al cap': *garlanda*, pròpiament 'cadena de flors penjada com a adorn', al cap (< potser del fr. **garnande*, der. de *garnir* 'guarnir').

Altres: *tiroll* 13/*quiroll* 4, 5, *mocador* 123, *panereta* 172, *foradada* 143.

Capçana és el mot normatiu.

